

INTRODUCERE

Această carte se adresează celor care doresc să înțeleagă contabilitatea bancară, celor care au nevoie de o bază pentru a putea desluși mecanismele unui management bancar performant, dar și celor pentru care contabilitatea este un hobby.

În urmă cu treizeci, patruzeci de ani, operațiunile bancare erau înconjurate de o aură de mister, iar în zilele noastre, publicul larg și mass – media încearcă să descifreze mecanismele, cauzele și efectele proceselor monetare și rolul băncilor în angrenajul economic.

Activitatea băncilor este o componentă importantă a economiei mondiale și a început să devină din ce în ce mai transparentă.

Domeniul financiar-bancar presupune cunoștințe aprofundate de macro și microeconomie, contabilitate, matematică, statistică, management, marketing, informatică (în sensul cel mai larg al termenului).

Această carte se adresează în primul rând studenților din secțiile de finanțe, bănci, contabilitate, dar și celor care vor să înțeleagă contabilitatea bancară.

Înțelegerea contabilității operațiunilor bancare presupune cunoașterea acestora și de aceea se recomandă asimilarea de cunoștințe referitoare la monedă, credite (categorii, dobânzi, comisioane, grafice de rambursare, etc.), depozite (categorii, dobânzi, comisioane, etc.), titluri, mijloace de plată scripturale și electronice, procesele de compensare/decontare.

Cărțile și autorii citați, ca și alte lucrări în domeniu pot fi extrem de valoroase în descifrarea anumitor aspecte.

Lucrarea este concepută printr-o îmbinare aspectelor teoretice și practice, urmărind tratarea aspectelor referitoare la organizarea contabilității instituțiilor de credit, decontările inter și intrabancare și operațiunile de trezorerie, iar aplicațiile prezintă succesiunea logică a

modului de derulare și înregistrare a operațiunilor, cu exemplificări concrete.

Planul de conturi este o resursă, iar o parte din timpul alocat studiului trebuie să aibă în vedere înțelegerea alcătuirii acestuia și identificarea corectă a conturilor aferente fiecărei operațiuni.

Capitolele au fost ordonate de la simplu la complex, iar pentru înțelegerea problematicii, în acest caz am structurat lucrarea în 10 capitole, astfel:

- Capitolul 1.** Aspecte teoretice ale organizării contabilității bancare;
- Capitolul 2.** Contabilitatea capitalurilor proprii și asimilate;
- Capitolul 3.** Contabilitatea activelor imobilizate;
- Capitolul 4.** Contabilitatea operațiunilor de trezorerie și interbancare;
- Capitolul 5.** Contabilitatea operațiunilor cu clientela;
- Capitolul 6.** Contabilitatea operațiunilor cu titluri;
- Capitolul 7.** Contabilitatea operațiunilor diverse;
- Capitolul 8.** Contabilitatea cheltuielilor și veniturilor bancare;
- Capitolul 9.** Contabilitatea operațiunilor în valută;
- Capitolul 10.** Operațiuni în afara bilanțului.

Orice modificare semnificativă care va apărea după predarea la editură va fi actualizată la o nouă ediție.

Autoarea

Capitolul I

Aspectele teoretice ale organizării contabilității bancare

1.1. Sistemul bancar al României

Sistemul bancar reprezintă un segment indispensabil al ansamblului economic al oricărui stat, respectiv al ansamblului economic mondial.

Ansamblul economic național sau mondial considerăm că este format din totalitatea agenților economici, (a unităților economice), a instituțiilor publice locale, statale, a altor organisme și a relațiilor ce se stabilesc între acestea în vederea schimbului de valori, a coordonării, a armonizării sau a asigurării cadrului necesar desfășurării proceselor economice, baza existenței societății omenești.

Sistemul bancar constituie liantul elementelor componente ale ansamblului economic, reprezentând, la rândul său, un element primordial al acestuia fără de care existența sa ar fi de neconceput.

Sistemul bancar este format din totalitatea băncilor care ființează în aria de referință precum și din relațiile de conlucrare între ele pe de o parte, iar pe de altă parte și din relațiile acestora cu celelalte elemente ale ansamblului economic care reprezintă clientela bancară.

Printre principalele funcții ale băncilor amintim:

- **funcția de emisiune și control a circulației bănești;**
- **funcția de mobilizare a resurselor bănești, temporar disponibile;**
- **funcția de plasare a resurselor bănești mobilizate, sub forma finanțării și creditării;**
- **funcția de încasări și plăți cu și fără numerar, de decontări între agenții economici etc.**

Pentru realizarea dezideratelor mai sus menționate, se înființează bănci cu anumite competențe rezervate, reprezentând componentele de bază a sistemului bancar.

Componentele de bază ale sistemului nostru bancar sunt formate din:

1. **Banca Națională a României**, reprezentând banca centrală, sau banca băncilor, cum este denumită uneori, având rezervată ca principală funcție aceea de emisiune monetară și de control al circulației bănești, de control al celorlalte bănci;
2. **Băncile comerciale** prin care se realizează celelalte funcții ale sistemului bancar (de mobilizare și de plasare a resurselor bănești proprii și a celor temporar disponibile, de încasări și plăți etc.), și alte instituții financiare specializate.

Unele dintre bănci au fost înființate cu capital autohton, iar altele cu capital mixt sau străin.

Indiferent de forma de proprietate sau a capitalului toate trebuie să se supună legilor românești, atât din punct de vedere funcțional cât și organizatoric, inclusiv contabil.

O poziție centrală în cadrul sistemului bancar este ocupată de Banca Națională a României la care trebuie să-și deschidă conturi de disponibil fiecare dintre băncile comerciale.

Băncile comerciale deschid conturi curente clienței prin care pot să efectueze încasări și plăți însă nu pot să efectueze astfel de operații pentru alte bănci comerciale.

1.2. Rețeaua bancară

Banca Națională a României dispune de unități de lucru în întreaga țară, adică de sucursale în fiecare reședință de județ și în capitală, aceasta reprezentând rețeaua sa prin care se realizează politica monetară a țării, controlul privind circulația monetară, controlul asupra băncilor comerciale și a unităților acestora.

Societățile bancare la rândul lor sunt interesate să aibă o rețea bancară care să acopere întreaga suprafață a țării, precum și unități în țările cu care există relații economice mai intense.

Una din caracteristicile societăților bancare puternice o constituie răspândirea teritorială cât mai amplă a unităților sale pentru a fi cât mai aproape de clienți și de interesele lor.

Printre altele, rețeaua bancară cât mai cuprinzătoare scurtează perioada necesară a decontărilor între clienți, aceste operațiuni efectuându-se pe calea decontărilor intrabancare.

Acele societăți bancare care dispun de o rețea bogată sunt avantajate în cadrul competiției cu alte societăți bancare, în ceea ce privește atragerea clienților, baza existenței lor.

Rețeaua oricărei societăți bancare structurată pe împărțirea administrativă a țării se compune din următoarele:

- 1. centrala băncii;**
- 2. sucursale județene și sucursala municipiului București;**
- 3. sucursale de rangul al doilea** funcționând în orașele mai importante ale țării sau în cadrul unor municipii, subordonate organizatoric și funcțional sucursalelor județene sau municipiului București;
- 4. agenții,** reprezentând unități de lucru subordonate sucursalelor.

Fiecare societate bancară dispune de autonomie funcțională, reprezentând persoană juridică, organizată ca societate comercială pe acțiuni.

Sucursalele au doar autonomie operativă și de gestiune limitate, însă prin ele și subunitățile lor se realizează operațiunile de finanțare, creditare, decontări și de casă, în lei și în valută, controlul preventiv al operațiunilor efectuate în contul titularilor, precum și alte operațiuni.

1.3. Clientela bancară

Ființarea băncilor ca afaceri este nemijlocit legată de existența clientelei bancare.

Client al băncii reprezintă, în general, cel ce are un cont la bancă, însă aceștia pot fi clasificați după mai multe criterii. Astfel din punct de vedere juridic se clasifică în două categorii: **persoane juridice și persoane fizice.**

Persoanele juridice sunt în general cele înființate pe baza unor hotărâri judecătorești sau prin măsuri administrative și înregistrate ca atare, cum sunt: societățile comerciale, societățile non profit, instituțiile etc.

La rândul lor, persoanele juridice se clasifică în funcție de anumite caracteristici printre care:

- forma de proprietate;
- forma juridică de organizare;
- felul activității economice desfășurate;
- componența capitalului (indigen sau străin);
- rezidența societății etc.

O categorie distinctă, în cadrul acestei clasificări, o constituie clientela financiară, care este formată din unitățile angajate în piața de capital și alte tipuri de unități care manevrează valori bănești, printre care: fondurile mutuale, agențiile de valori mobiliare, societățile de investiții financiare, holdingurile etc.

Pentru clienții lor băncile prestează, în general, trei mari grupe de servicii, iar de la caz la caz mai prestează și unele servicii speciale.

Cele trei grupe de servicii sunt:

1) Deschiderea de conturi bancare de diferite tipuri, printre care:

- **conturi curente - la vedere - în lei și în valută** prin care titularii pot efectua operațiuni de încasări și de plăți;
- **conturi de depozit** - pentru care titularii beneficiază de anumite rate ale dobânzii, mai mari decât cele pentru disponibilitățile din conturile curente, acestea reprezentând plasamente de fructificare ale clienților, pe termen scurt și mediu;
- **conturi de credite acordate de bancă clienților săi, în lei și în valută;**
- **conturi de creanțe ale băncii, din dobânzi, respectiv de datorii ale clienților;**
- **conturi blocate pentru anumite scopuri**, din care sumele pot fi utilizate pentru anumite scopuri precizate prin convenție etc.

În ceea ce privește clientela financiară pot fi deschise conturi de împrumuturi primite de bănci de la aceasta și strâns legate de acestea, conturi de datorii atașate provenind din dobânzi datorate.

2) Facilități de creditare. Băncile pot acorda credite, cu prioritate clienților săi persoane fizice și juridice, pentru finanțarea afacerilor acestora. Aceste facilități trebuie să fie solicitate de viitorii beneficiari, iar clienții plătesc un anumit comision pentru analizarea de către bancă a oportunității acordării creditului și dobândă pentru cele efectiv acordate. Toate acestea reprezintă venituri ale băncii.

3) Transferul fondurilor (disponibilităților) dintr-un cont într-altul. La cererea clienților, băncile furnizează servicii privind plățile fără numerar, prin transferul sumelor din contul plătitorului în contul beneficiarului, operații pentru care băncile percep comisioane, care reprezintă de asemenea venituri ale băncii.

În afară de aceste servicii cu caracter general băncile mai pot presta unele servicii speciale în beneficiul clienților săi printre care amintim:

- consultanță de specialitate;
- schimb valutar pentru călătorii în străinătate, pentru plata unor bunuri sau servicii, pentru care se percep comisioane;
- cecuri de călătorie, care reprezintă cele mai cunoscute și mai optime servicii pentru cei care călătoresc în străinătate, în vederea plății unor bunuri sau servicii în valută. La nevoie aceste cecuri pot fi preschimbate oricând în numerar;
- consemnări de depozite, cu rol de garanție;
- casete pentru păstrarea valorilor. În schimbul unui comision, clienții își pot lăsa spre păstrare articole de valoare etc.

1.4. Organizarea contabilității bancare

Sarcinile contabilității bancare sunt indisolubil legate de specificul activității desfășurate de acest segment organizatoric al economiei, la nivel central, și în funcție de competențele delegate pe unități și subunități. Așa cum însă, principalele operații ale băncilor constau în atragerea și plasarea banilor existenți pe canalele de circulație, adică comerțul cu bani, sarcina contabilității bancare este de a reflecta sumele atrase, în conturile clienței prin operațiuni de încasări și constituiri de depozite, împrumuturi și pe alte căi, precum și a plăților din contul clienței, reflectarea plasamentelor de disponibilități sub forma creditelor, a afacerilor cu titluri etc. Strict